

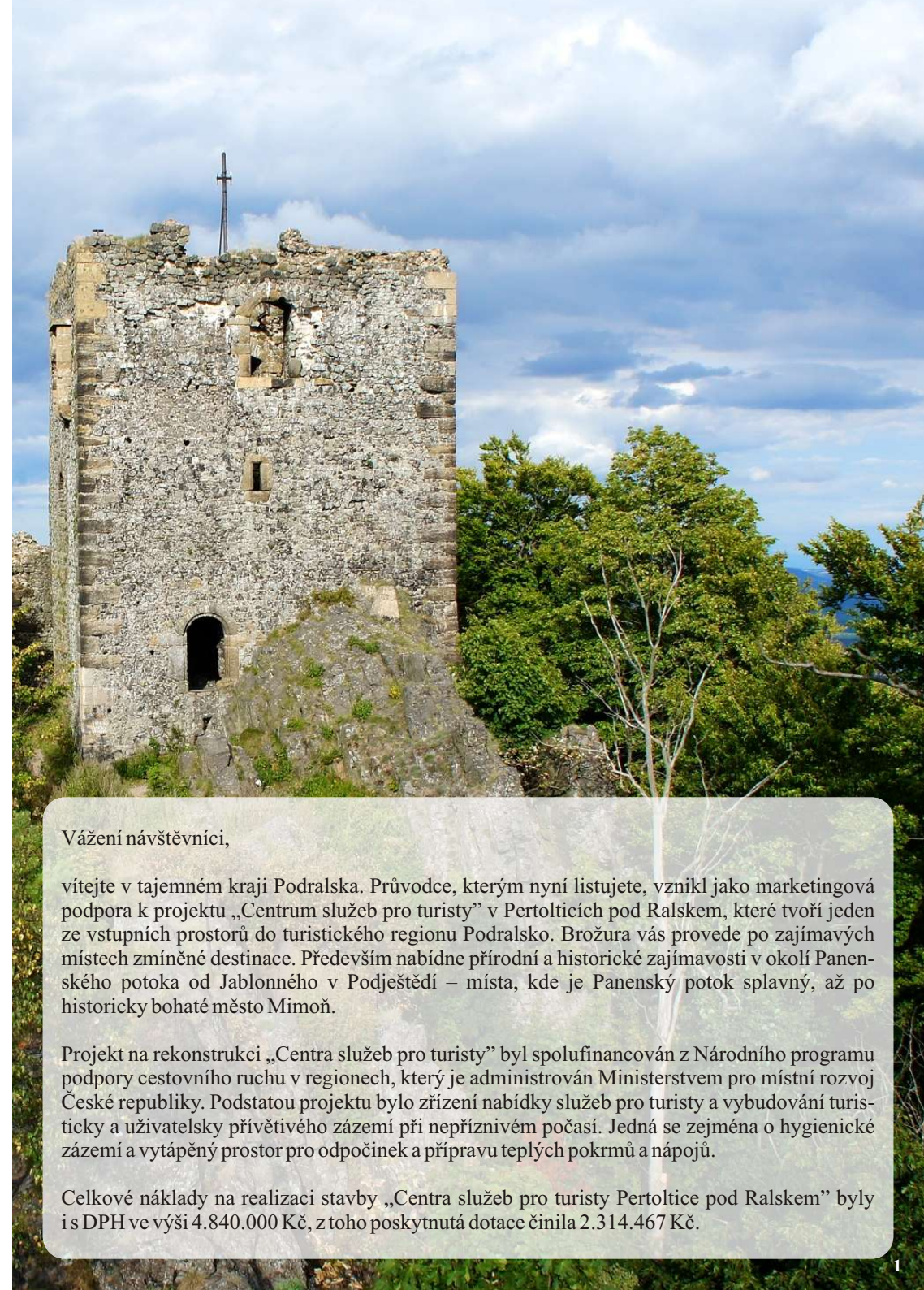

Tato brožura byla pořízena za přispění prostředků státního rozpočtu České republiky
z programu Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Průvodce destinací Podralsko

Vážení návštěvníci,

vítejte v tajemném kraji Podralska. Průvodce, kterým nyní listujete, vznikl jako marketingová podpora k projektu „Centrum služeb pro turisty“ v Pertolticích pod Ralskem, které tvoří jeden ze vstupních prostorů do turistického regionu Podralsko. Brožura vás provede po zajímavých místech zmíněné destinace. Především nabídne přírodní a historické zajímavosti v okolí Panenského potoka od Jablonného v Podještědí – místa, kde je Panenský potok splavný, až po historicky bohaté město Mimoň.

Projekt na rekonstrukci „Centra služeb pro turisty“ byl spolufinancován z Národního programu podpory cestovního ruchu v regionech, který je administrován Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky. Podstatou projektu bylo zřízení nabídky služeb pro turisty a vybudování turisticky a uživatelsky přívětivého zázemí při nepříznivém počasí. Jedná se zejména o hygienické zázemí a vytápěný prostor pro odpočinek a přípravu teplých pokrmů a nápojů.

Celkové náklady na realizaci stavby „Centra služeb pro turisty Pertoltice pod Ralskem“ byly i s DPH ve výši 4.840.000 Kč, z toho poskytnutá dotace činila 2.314.467 Kč.

území, jenž získalo jméno po 696 m n. m. vysokým kopci a zřícenině hradu Ralsko. Severně od Jablonného v Podještědí přechází Podralsko do Lužických hor, u Osečné si podává ruce s Podještědí, na západě se přátelí s Novoborskem a Českolipskem a na jihu, u Doks, romanticky sní s krajem K. H. Máchy. Cestovní ruch se zde pozvolna opět probouzí. Jeho přirozený vývoj byl hrubě přerušen v sedmdesátých letech těžbou uranu, která byla ukončena v polovině 90. let a rozsáhlým vojenským prostorem, který po Wehrmachtu a Československé lidové armádě obývala armáda sovětská. Díky tomu ale zůstává tento kraj turisty nepoznáán a neznámé budí zvědavost. Přijďte poznávat, neboť rány se postupně hojí a Podralsko začíná navazovat na prvorepublikovou tradici rekreační oblasti.

Mikroregion Podralsko

Území MRG Podralsko je vymezeno dvaceti čtyřmi obcemi: Bezděz, Bělá pod Bezdězem, Bohatice, Brniště, Cetenov, Doksy, Dolní Krupá, Dubá, Dubnice, Hamr na Jezeře, Jablonné v Podještědí, Křižany, Mimoň, Noviny pod Ralskem, Okna, Pertoltice pod Ralskem, Ralsko, Rokytá, Stráž pod Ralskem, Tachov, Velenice, Velký Valtinov a Zákupy. Celková rozloha MRG Podralsko je 616,9 km². Svou hustotou s cca 50 obyv./km² se řadí k nejméně zalidněným oblastem. Mezi obcemi jsou významné rozdíly v absolutní velikosti rozlohy území. Nejmenší obcí jsou Bohatice – 393 ha, největší je obec Ralsko – 17 025 ha, které je touto rozlohou, po Praze a Ostravě, třetí největší v ČR.

Krajinný ráz mikroregionu je jedinečný, s významnou geografickou, přírodní i kulturní hodnotou. V oblasti se nacházejí některá zvláště chráněná území - CHKO Lužické hory, CHKO Kokořínsko, množství maloplošných chráněných území, ptačí oblasti a lokality evropského významu zařazené v soustavě NATURA 2000. K charakteristice této krajiny přispívají hlavně lesy a významné vodní plochy, ale také existence pozůstatků bývalého Výcvikového vojenského prostoru Ralsko. S nedávnou historií souvisí i vysídlení v podstatě celého území MRG v důsledku odsunu německého obyvatelstva po ukončení 2. světové války.

Vrch Ralsko se zříceninou hradu

Panenský potok pramení ve výšce 505 m n. m. pod úbočím Vápenného vrchu (790 m n. m.), který se nachází v Ještědsko-kozákovském hřbetu asi 2 km východně od Jítravy (obec Rynoltice). Hřeben západně od vrcholu směrem k Jítravskému vrchu je přírodní rezervací Velký Vápenný. Z lesů na úbočí kopce Vápenný teče Panenský potok na západ, později se v Zákupské pahorkatině u Lvové stáčí k jihu. Protéká řadou zajímavých míst. Na horním toku se nad údolím potoka tyčí zámek Lemberk, pod zámek u potoka vyvěrá pramen údajně léčivé vody s názvem Zdislavina studánka s empírovým gloriem z roku 1862. Dále potok protéká městem Jablonné v Podještědí, jenž se řadí k nejstarším městům na severu Čech. Pod městem tvoří potok četné meandry, dále protéká Jáchymovem a Pertolticemi pod Ralskem, obcemi s překrásnou lidovou architekturou a svou cestu končí v Mimoní.

Voda z Panenského potoka napájí několik rybníků: u Lvové Dvorní a Pivovarský rybník, u Jablonného v P. Markvartický rybník, ale i nevelký rybník v Brništi. Ve Velkém Valtinově býval na toku potoka dnes již neexistující zámecký rybník. V prostoru mezi Rynolticemi a Jablonným v Podještědí vytváří potok přirozenou osu krajinné památkové zóny Lembersko.

Panenský potok je tvořen těmito přítoky:

Pravobřežní:

- Kněžický potok, Jablonné v Podještědí, Markvartice
- Heřmanický potok, u zámku Nový Falkenburk v Jablonném v Podještědí
- Valcha ve Velkém Valtinově, Paseky
- Růžový potok u osady Tlustecká, Velký Valtinov

Levobřežní:

- Fibichův potok ve Velkém Valtinově, místní část Tlustce
- Luhovský potok

Panenský potok v Mimoní

Panenský potok ústí zprava do řeky Ploučnice v Mimoní u zámeckého parku ve výšce 273 m n. m. Jeho tok je dlouhý 28,8 km. Průměrný průtok dosahuje 1,10 m³/sec, plochopodí je 133,2 km².

Panenský potok se poměrně často rozvodňuje a pak působí mezi Brništěm a Mimoní velké škody.

Panenský potok je úzké meandrující koryto s hlinitými břehy a množstvím lávek. Shora toku je mnoho stupňů, klidný i rychlejší proud. Niže jsou oproti hornímu toku romantické meandry. Nejhezčí úsek Panenského potoka je mezi Jablonným v Podještědí a Brništěm, s mnoha lehkými stupni sjízdnosti. Při sjezdu u obce Velký Valtinov jsou první kilometry vhodné na rozpádlování v regulovaném korytě. Situace se mění v obci Brniště, kde potok začíná meandry, voda postupně přitéká z polí a náhonu. Dalším velmi dlouhým místem průjezdu je Velký Grunov, kdy vodáky na začátku překvapí stupeň v krátké navigaci, který vypadá shora složitější než zespodu.

Vodácká obtížnost: WW I

Charakter: na horním toku přehledná proudnice, stupně a malé peřeje s pravidelnými vlnami, dolní tok meandruje

Riziko: samozáchrana je snadná, plavání bez rizika, splutí možné v neomezených skupinách

Znalosti: kormidelník má ovládat základní záběry, háček může být bez větších zkušeností

Sjízdnost: potok nemá závazné vodočty, splavnost je nutné posoudit vizuálně. V zásadě platí, že z Jablonného v Podještědí lze plout po deštích za vyšší vody, z Brniště za střední vody

Doprava: Jablonné v Podještědí leží na hlavním silničním tahu Liberec – Ústí nad Labem. Podél Panenského potoka vede silnice místního významu. S nafukovacími loděmi nebo pro návrat k zaparkovanému autu lze využít frekventovanou železniční trať Česká Lípa – Mimoň – Jablonné v Podještědí

Tábořiště: v blízkosti toku jsou vhodná tábořiště v Jablonném v Podještědí, v Zákupech, ve Stráži pod Ralskem a nově též Centrum služeb pro turisty v Pertolticích pod Ralskem

Panenský potok: kilometráž

- 16,0 silniční most, Jablonné v P., parkoviště vpravo, začátek plavby za vyšší vody
- 15,5 (+500 m) nízké stupně a prahy v úzkém korytě, lávky pro pěší
- 14,5 tři nízké betonové mosty
- 14,0 jez hraditelný, cesta širokým náhonem vlevo, končí česly u malé vodní elektrárny
- 13,7 přenášení do původního koryta vpravo přes louku, 100 m k lávce pro pěší
- 13,5 silniční most Jablonné v P. - Velký Valtinov, před mostem soutok náhonu a potoka, za ním třístupňový stupeň, začátek úseku stupňů a lávek pro pěší
- 13,0 Velký Valtinov vpravo
- 11,0 jez hraditelný, nefunkční, sjízdný
- 10,8 silniční most Velký Valtinov - Postřelna
- 9,0 konec úseku stupňů a lávek
- 8,0 železniční most
- 7,9 jez hraditelný, nefunkční, sjízdný
- 7,0 lávka pro pěší
- 6,9 silniční most
- 6,8 silniční most, Brniště, začátek plavby za střední vody
- 6,4 stupeň za prudkou levotočivou zatáčkou mezi betonovými zdmi
- 6,0 silniční most, Velký Grunov vpravo
- 5,5 silniční most Noviny pod Ralskem - Velký Grunov
- 3,5 silniční most, Pertoltice pod Ralskem vpravo, několik lávek
- 1,2 jez hraditelný, při otevření alespoň jednoho segmentu sjízdný přes tři stupně
- 0,5 silniční most s kamennou plastikou, tři mělčiny (brody), Mimoň
- 0,0 ústí do Ploučnice + 400 m konec plavby u silničního mostu přes Ploučnici

Vodáci na Panenském potoce

Ve 12. století přicházeli do nově zakládaných osad kolonisté. Tato aktivita souvisela i s pronikáním rodu Markvarticů do Podještědí. Výraznou postavou tohoto rodu byl Havel z Lemberka, který ve 40. letech 13. století patřil k důvěrníkům krále Václava I. Havlův podpis na listině s označením „de Yablonni“ je vlastně první prokázaná zmínka o městě. Jablonné nabývalo v polovině 12. století zvláštního významu mezi osadami v Podještědí a začalo se měnit na město. Za svůj význam vděčilo především výhodné poloze na obchodní cestě ze Žitavy do Prahy a na několik staletí se stalo i významným obchodním a celním místem. Manželka Havla Zdislava z Lemberka je výraznou postavou historie města. Vynikala léčitelským uměním a milosrdným srdcem, sama se obětavě starala o chudé nemocné. Historické jádro města je dnes městskou památkovou zónou. Díky kempingu a koupališti je posílen rekreační charakter města, k němuž přispívá i blízkost turisticky přitažlivých Lužických hor.

Bazilika minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy

Bazilika byla postavena v roce 1699, kdy dal František Antonín Berka původní kostel zbourat a nad hrobem dnes sv. Zdislavy postavit tento krásný a důstojný chrám. Roku 1729 byl chrám vysvěcen a o dva roky později byly do jeho krypty přeneseny ostatky sv. Zdislavy (během stavby přebývaly od roku 1702 v dominikánském klášteře). Chrámové katakomby, v nichž byli od 18. století pohřbíváni dominikánští mniši, sahají až 39 m pod úroveň kostela. Baziliku zdobí 34 m vysoká kopule. Tato stavba patří

Bazilika minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy

k předním stavbám barokního stavitelství ve střední Evropě a v roce 1996 byla povýšena na baziliku minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy. Bazilika je také součástí kláštera, ve kterém dodnes žije malá komunita dominikánů.

Kaple sv. Wolfganga

Kaple je jedna z nejstarších staveb ve městě, pochází ze 13. století, v roce 1961 byla zrestaurována a dnes slouží jako pohřební síň.

Kaple sv. Wolfganga

Morový sloup

Morový sloup na náměstí pochází z roku 1686, je zdoben plastikou sv. Salvátora, která je obklopena sochami českých patronů. Sloup byl vystaven jako připomínka na veliký mor v roce 1680.

Evangelický kostel

Pochází z roku 1902. Byl postaven německými evangelíky v novogotickém slohu a najdeme ho na vršku nedaleko centra města. Dnes se zde bohoslužby konají jen příležitostně.

Kostel Narození Panny Marie

Kostel Narození Panny Marie

Na místě pivovaru se ve 13. století nacházel kostel Panny Marie Sněžné. Kostel byl za husitských válek vypálen, ale roku 1457 byl obnoven v barokním slohu a vysvěcen jako Narození Panny Marie. Později byl přestavěn, rozšířen o barokní západní část s věží nynějšího tvaru. V roce 1788 při požáru města kostel vyhořel a do roku 1863 byl ruinou. Zachránily jej rozsáhlé sklepy pod ním. Město budovu přepatrovalo a zřídilo v něm pivovar, kde pivovarská věž slouží jako oblíbená turistická vyhlídka.

Zámeček Pachtů z Rájova

Zámeček byl vystavěn kolem roku 1700, původně stál v lese a byl obýván nadlesním. Protože budova později stála při významné silnici a byla svou stavební úpravou vhodná pro zřízení pošty, stala se roku 1737 stanicí jízdní pošty. Od roku

1751 bylo Jablonné označováno „poštovní stanicí“. 17. září 1779 byl hostem císař Josef II. a 19. srpna 1813 přijel do budovy pošty **císař Napoleon**. Přijal zde zástupce města. Jablonné v Podještědí je jediným městem v Čechách, které Napoleon navštívil. Zámeček, který dnes slouží ke kulturním účelům, je chráněnou kulturní památkou.

V Jablonném v Podještědí je **řada významných soch**: socha sv. Jana Nepomuckého a sv. Zdislavy, socha sv. Vincence, Panny Marie Immaculaty a také sloup se sochou Boha Otce.

Zámeček Pachtů z Rájova

Morový sloup

Lvová

Lvová je malebná vesnička, část města Jablonné v Podještědí. Každý si většinou vybaví zámek Lemberk, ale tato ves má svou vlastní historii, která sice má mnoho styčných bodů s dějinami zámku, ale na druhé straně se vyvíjela zcela samostatně. Pokud jde o název, do roku 1950 zněl stejně jako panské sídlo, tedy Lemberk, pak byla obec přejmenována na dnešní Lvovou. Základem Lvové byl poplužní dvůr, který vznikl jako přirozené hospodářské zázemí hradu. V 18. století stál již v podzámecké osadě pivovar, kovárna, pekárna atd. Vede zde železniční trať. Lvová je součástí KPZ Lembersko.

Lembersko

Lembersko bylo v roce 1996 Ministerstvem kultury ČR vyhlášeno za krajinou památkovou zónu Lembersko, která zahrnuje leberský zámekský park a přilehlé okolí mezi osadami Lvová, Kunová, Zpěvná, Markvartice a Kněžičky. Přirozeným středem území je zámek Lemberk stojící nad údolím Panenského potoka. V areálu se nachází ranně barokní **letohrádek Bredovských** z roku 1674 s rozlehlou zahradou s torzy mytologických soch

různého původu a barokní **plastiky od Matyáše B. Brauna**, či dvě fontány ze 17. a 18. století. Navazující chráněná lipová alej vede k bývalému hřbitůvku se **Zdislavinou kaplí**, nedaleko **Zdislaviny studánky** – pramene „dobré vody“, který je zdoben empírovým gloriem s osmi

Zámek Lemberk

Letohrádek Bredovských

toskánskými sloupy. Místní obyvatelé věří, že má voda léčivé účinky. Lemberskem vede **Mezinárodní naučná stezka Lužické a Žitavské hory**.

Zámek Lemberk

První písemné zprávy o hradu se jménem Löwenberg jsou z roku 1241, kdy byl hrad v majetku Markvartice Havla, manžela sv. Zdislavy. V polovině 16. století hrad přechází přestavbou na renesanční sídlo tvořené obytným palácem s reprezentačním **Bajkovým**

sálem s malovaným stropem s náměty zvířecích bajek. Další rozsáhlé úpravy proběhly ve 20. letech 17. století za Albrechta z Valdštejna a na ně navázali Bredové obnovou interiéru, především doplněním bohatou štukovou výzdobou (kaple sv. Ducha, Zdislavina světnička). V této podobě se zachoval zámek do dnešní doby. Na návrší v okolí zámku a předhradí jsou roztroušeny **plastiky od sochařů** ze všech koutů světa, kteří se na Lemberku zúčastnili v 90. letech 20. století několika sochařských setkání. Státní zámek (ve správě Národního památkového ústavu) je navštěvován veřejností každoročně od dubna do října a je, včetně okolí, prohlášen Národní kulturní památkou.

Zdislavina studánka

V roce 1383 byl Valtínov koupen pány na Milstejně a Lipém, kdy zde za jejich vlády byla pravděpodobně postavena tvrz. V roce 1575 byl Valtínov rozdělen na dvě části – Horní a Dolní Valtínov.

V Horním Valtínově v roce 1578 byl postaven malý **barokní zámček** venkovského typu se dvorem. Po druhé světové válce byl zabaven na základě vyvlastňovacích dekretů československým státem. Posléze byl prodán a celý objekt prochází postupnou celkovou rekonstrukcí.

V Dolním Valtínově se nachází někdejší **barokně přestavěný zámek**, jenž byl spojen s osudy pivovaru, taviný sýrů i mlékárny až do roku 1983, kdy vyhořel. Nyní je zámek v havarijním stavu.

Barokní zámček

Kostel sv. Jana Nepomuckého byl v roce 1997 rekonstruován. Při rekonstrukci byla objevena vzácná malba iluzivního oltáře. U kostela stojí **soubor čtyř soch** (sv. Prokop, sv. Jan Nepomucký, Panna Maria a sv. Vojtěch) a **barokní sousoší Kalvárie** ze začátku 18. století se sochou Panny Marie, sv. Jana Evangelisty a kříž s Ježíšem. V obci se nachází také **Socha sv. Anny** a **socha sv. Jana Nepomuckého**.

Dolní Valtínov

Panenský potok ve Velkém Valtínově

Obec Brniště se v pramenech poprvé připomíná v roce 1352, kdy v obci hospodařili příslušníci rodu Blektů z Útěchovic. Blektové svého času patřili k pánům z Vartenberka. Jméno Brniště vzniklo příponou -išče či -iště ze základu brn-, který má význam jako „bláto“ či „kal“ a velmi se podobá dnešnímu slovu hlinišť. Obec je pořadatelem každoročního festivalu pod názvem Brnišťský rozcestník, pořádaného v areálu Lesní zátiší. Každoročně se v obci koná dálkový pochod Lužická sedmička a Brnišťská pouť.

Kostel sv. Mikuláše

Již v roce 1359 pravděpodobně v Brništi stál kostel sv. Mikuláše, který byl později po požáru přestavěn v roce 1700 na barokní. Na vstupní bráně do areálu kostela se nachází **Socha sv. Mikuláše**.

Schröterova kaple

V Brništi se nachází několik **kapliček**: na místním hřbitově, u kostela či **Schröterova kaple** na vrcholu kopce zvaného Kaple, kde se 2. září 1899 konaly císařské manévry za osobní účasti císaře Františka Josefa.

Socha sv. Mikuláše

Hipostezka Brniště byla zpřístupněna veřejnosti 15. května 2013. Byla postavena a vyznačena díky podpoře Podralského nadačního fondu. Stezka v délce 30 km je vytvořena v několika navazujících okruzích, vyznačených symbolem červené podkovy, v okolí obcí Brniště, Velký Grunov, Kamenice a Velenice u Zákup.

Stezka hastrmanů je 6 km dlouhá stezka s tematickou poznávací trasou pro pěší a cyklisty. Stezka má turistické značení a 11 zastávek, které přiblíží život kolem vody, připomene některé druhy rostlin, stromů a živočichů svázaných s tímto prostředím. Na děti čeká nespočet zastávek, minihřišť s hracími prvky či naučné kvízové

otázky. Návštěvníky stezkou provází pohádkové bytosti i skuteční obyvatelé vodní říše, o jejichž životě se dozví mnoho zajímavého. Odpočinek na této stezce je možné si dopřát na různých posezeních, lavičkách nebo vyhlídkových lávkách nad mokřady, relaxovat a nechat se unášet přírodními scenériemi či si užívat rozhledů do krajiny.

Velký Grunov

Je část obce Brniště nacházející se asi 3 km jižně od Brniště. Prochází tudy železniční trať Liberec – Česká Lípa. Ve Velkém Grunově se nachází **Kaple Panny Marie**, na místním hřbitově je velmi pěkně udržovaná **kaplička** a také cenný **válečný hrob**. U silnice je **naučný areál** s odpočívadlem, který je doplněn infotabulemi a pamětním kamenem.

Kaplička Velký Grunov

Kostel sv. Mikuláše

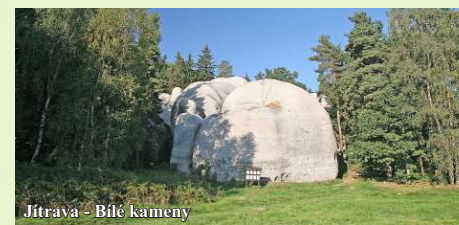

Ralsko - zřícenina hradu

Průběh toku Panenského potoka
od jeho prameniště
v přírodní rezervaci Velký Vápenný,
po soutok s řekou Ploučnicí v Mimoně.

Stráž pod Ralskem - vodní nádrž Stráž

Jítrava - Bílé kameny

Zákupy - zámek

Pertoltice p. R.
- kaple sv. Prokopa

Dolní Valtinov

Mimoň - Boží hrob

Pertoltice pod Ralskem - Centrum služeb
pro turisty, vodáky a cyklisty

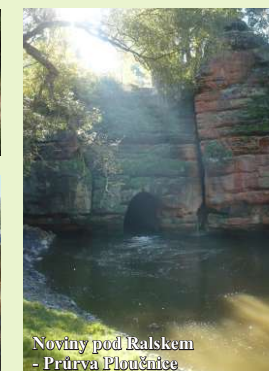
Llová - zámek Lemberk

Brniště - kostel
sv. Mikuláše

Brniště - stežka hastrmanů

Noviny pod Ralskem
- Průvra Ploučnice

Brniště - stežka hastrmanů

Jablonné v Podještědí - Bazilika
minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy

Obec rozkládající se podél Panenského potoka byla založena ve druhé polovině 13. století a patřila k nejstaršímu příslušenství hradu Vartenberk již v době, kdy jeho držitelem byl Jan z Vartenberka. První zmínka je z roku 1359. V listině z roku 1387 je uveden název Pertoldi villa, jde o podobu jména lokátora osady, který sem přivedl osadníky – Berthold. Při prodeji panství Bartoloměji Hyršpergárovi z Königsheimu v roce 1504 byl proveden jeho podrobný popis a díky němu existuje první písemná zpráva o obci Pertoltice pod Ralskem. Zápis byl přenesen v roce 1543 do obnovených zemských desek. V obci se nacházela sodovkárna nebo také Parní cihelna (Dampfziegelei) se sušárnou z roku 1896, s názvem po svém majiteli J.Schier & spol. Jako technická zvláštnost cihlářských výrobků byla jejich nadměrná tepelná odolnost a pevnost, která byla získávána zvýšenou vypalovací teplotou. V novodobé historii jsou Pertoltice pod Ralskem samostatné, a to od výsledku komunálních voleb ze dne 24. listopadu 1990, kdy bylo prvně zvoleno zastupitelstvo. Obcí po východní straně prochází železniční trať z Liberce do České Lípy. Od Vranovských skal a od obce Srní Potok do Pertoltic vede po mostě přes Ploučnici žlutá turistická trasa.

Kaple sv. Prokopa je největší historickou památkou obce. Pochází z roku 1908. Je znázorněna v historizujícím slohu gotiky a připomíná malý středověký zámek s věžičkami. V létě 1907 požádala obec o souhlas se stavbou kaple Okresní hejtmanství v České Lípě, 15. července 1907 byla stavba zahájena a již 12. října 1908 provedl vysvěcení okresní vikář J. Tschörrch z Jablonného v Podještědí. Kaple byla pojmenována po svatém Prokopovi, patronu zemědělců, kterých byla ve vsi převaha. Jednotliví občané, spolky a farnosti z blízkého i vzdáleného okolí se podíleli na vnitřním zařízení a vybavení kaple. S nástupem politických změn po roce 1948 byla kaple uzavřena a chátrala. Až po roce 1990, kdy se obec Pertoltice pod Ralskem oddělila od Mimoně a osamostatnila se, zasloužilo se nové zastupitelstvo o zrenovování kaple. V kapli se každoročně koná bohoslužba ke svátku sv. Prokopa (4. července), kterou zajišťuje mimoňská farnost a také adventní koncert pořádaný místní obcí.

Kaple sv. Prokopa

Jubilejní sloup Františka Josefa I.

Památník obětem sv. války

U kaple se nachází **jubilejní sloup Františka Josefa I.**, který vztyčily místní spolky 2. 12. 1908 a **Památník obětem sv. války**. Původně byl památník věnován obětem první světové války 1914-1918 a do současné podoby byl upraven po druhé světové válce.

Sloup se sochou Panny Marie Immaculaty je nemovitou kulturní památkou vedenou v Ústředním seznamu kulturních památek ČR. Dala jej postavit rodina Michaela Ullricha, krejčího z Pertoltic. Sloup původně stál na okraji louky u čp. 138 a při stavbě okresní silnice z Mimoně do Cvikova byl sloup v roce 1865 přemístěn na protější stranu pod svah. Jedná se o klasicistní pískovcový sloup složený ze sedmi dílů na sobě navzájem posazených na profilovaném hranolovitém podstavci. Na hlavici je osazena soška Panny Marie Immaculaty. Sloup byl v 90. letech restaurován, další opravy probíhaly v letech 2015 a 2017. V obci se nachází také zrekonstruovaná **kaplička u čp. 83** a několik dalších drobných **sakrálních památek** (křížky apod.).

Kaplička u čp. 83

Jeskyně Pekárnička – uprostřed louky pod Strážným vrchem se nachází bizarní skalka z červeného pískovce, která v sobě ukrývá menší výklenkovou jeskyni, dodnes využívanou k piknikům.

Chráněný strom – lípa širokolistá se nachází po levé straně silnice z Mimoně na Brniště. Je stará zhruba 200 let. Obvod jejího kmene je 620 cm, výška stromu 16 m, šířka koruny 10 m.

V okolí Pertoltic pod Ralskem se nachází několik vojenských obraných objektů tzv. **řopíků**. Bývalo zde i radiolokační stanoviště.

Kopec **Strážný vrch** (Wacheberg) – 362 m n. m. nese své pojmenování z doby Pruské války v 18. století. V létě roku 1757 po dobu 14 dnů na vrchu a v okolí tábořilo na 90 tisíc rakouských vojáků pod velením polního maršála Karla Lotrinského (Karl von Lothringen) a odtud pak vojska pochodovala k Žitavě. V srpnu 1778 zde mělo tábořiště včetně okopů vedení oddílů pruského vládního vojska, které navštívil sám císař Josef II. Při oslavách 60. výročí nástupu Františka Josefa I. na trůn, se na vrchu uspořádal ohňostroj – střílelo se z hmoždířů. Vrch je tvořen silně zvětřalým čedičem. Na úpatí býval pískovcový lom, ve kterém byly roku 1896 nalezeny dva mamutí zuby.

Jeskyně Pekárnička

Sloup se sochou Panny Marie Immaculaty

Císařský Dub byl vysazen spolky v roce 1898 na počest padesátiletého panování císaře Františka Josefa I. těsně u okresní silnice s nápisem „**František Josef I. 1848-1898**“. V roce 2010 byl dub zasažen bleskem a dodnes je zde patrná svislá jizva v kůře stromu.

Centrum služeb pro turisty, vodáky a cyklisty v Pertolticích pod Ralskem

Centrum bylo opraveno z dotačního titulu Ministerstva místního rozvoje ČR v období červenec až listopad 2017.

Zázemí pro turisty je vybudované v 1. patře kulturního domu, který se nachází u Panenského potoka. V horní části budovy jsou v případě nepřízně počasí dostupné prostory, kde je možný odpočinek v prostředí s bezbariérovým hygienickým zázemím, ale i prostor pro přípravu teplých pokrmů a nápojů. Prostory jsou přístupné i pro osoby s horší pohyblivostí prostřednictvím výtahu, který se nachází v zadním traktu budovy. U centra je zajištěné parkování též s vyhrazenými místy pro imobilní občany. V dolní části budovy se nachází místní pohostinství a společenská místnost pro zájmové kroužky.

Centrum služeb je turistům k dispozici každoročně od 1. 5. do 30. 9.

Ceník služeb:

Použití standardního WC: 10 Kč

Použití bezbariérového WC: zdarma

Použití sprchy s teplou vodou: 25 Kč

Použití umývárny s teplou vodou: 10 Kč

Centrum služeb pro turisty, vodáky a cyklisty

První písemná zmínka o obci na soutoku řeky Ploučnice a Panenského potoka pochází z roku 1252. Ovšem archeologické nálezy ukazují, že místo bylo osídleno již v mladší době kamenné a bronzové. Ve 13. století vznikla vesnice při Žitavské obchodní stezce plnila funkci celní stanice. Roku 1505 byla Mimoň povýšena na město. Velký rozvoj zažívá Mimoň po roce 1651 za majitele Jana Putze z Adlersturnu. On a jeho synové nechali postavit kapli Božího hrobu, špitál, radnici a přestavět zámek a farní kostel. Z původních staveb se dochovalo jen málo, roku 1806 postihl město požár. Mimoň z velké části obklopuje území bývalého vojenského výcvikového prostoru Ralsko. Rozsáhlé lesy se sice nedají označit za nedotčené, ale přesto tu objevíte spousty zajímavých přírodních zákoutí. Městem vás provede turistický okruh po sakrálních památkách „Poutní cesta Mimoni“.

Kostel sv. Petra a Pavla s vyhlídkovou věží je dnešní dominanta města, která je zasvěcena sv. Petru a Pavlu a jáhnům sv. Agapitovi a sv. Jiřímu, jejichž ostatky jsou zde uloženy. Nachází se na místě původního kostela ze 12. století. V letech 1661 – 1663 byl obnoven italským stavitelem Guiliem Broggiem. Věž byla postavena v roce 1674 a s kostelem spojena až po požáru města.

Boží hrob

Areál Božího hrobu v Lužické ulici je velice významnou sakrální památkou. Stavbu započal roku 1665 stavitel Giulio Broggio a dokončil roku 1667. O rok později byla slavnostně vysvěcena. Boží hrob je věrná kopie božího hrobu v Jeruzalémě.

Městské muzeum

Městské muzeum

V roce 1679 dal Jan Ignác Dominik vedle Božího hrobu vystavět špitál. Budova během své historie sloužila různým účelům, nyní zde sídlí Městské muzeum a Infocentrum. V nově zrekonstruované historické budově původního špitálu je stálá expozice zaměřená na historii a přírodu Mimoni a okolí. Je zde také expozice k pravěku a středověku nebo přírodovědná expozice. Venkovní prostor doplňuje bylinná zahrádka a také opravená socha sv. Jana Nepomuckého, která stávala na Písečném mostě.

Mezi další zajímavosti Mimoni patří zejména řada kapliček a soch, vojenské pomníky a památníky, vojenské bunkry, nebo naučná stezka „Po stopách války roku 1866“.

Kostel sv. Petra a Pavla

Naučná stezka „Po stopách války roku 1866“

Turistická oblast Podralsko je velmi bohatá na přírodní, historické a kulturní památky. Oblast okolo Ralska byla donedávna vojenským prostorem, kam mělo civilní obyvatelstvo zakázaný přístup. Proto se zde nachází oblasti s nejzachovalejšími ekosystémy u nás. Z tohoto důvodu je tato oblast zařazena do sítě biogenetických rezervací Evropy. Dovolujeme si vám nabídnout ještě několik typů zajímavých míst, které v této oblasti rozhodně stojí za návštěvu.

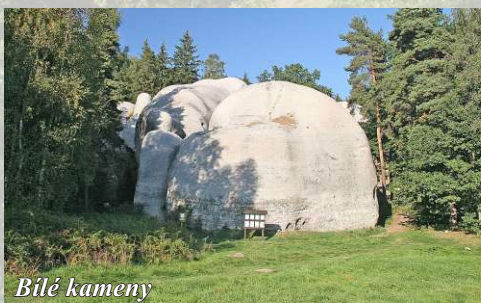
Ralsko

Označení **Ralsko** se vztahuje nejen k **vrcholu** (696 m n.m.) podle něhož je pojmenován bývalý **výcvikový prostor**, ale také k **městu**, k němuž se první zmínka datuje k roku 1279 a jehož historie je spojena s královnou Kunhutou, toho času drženou na Bezdězu. Novodobé dějiny města Ralsko jsou psány od 1. ledna 1992, kdy došlo ke sloučení devíti osad v jeden správní celek s hlavním sídlem Kuřívody. Městu dominuje stejnojmenná **zřícenina bývalého hradu** rodu Vartemberků.

Z trosk hradu je pěkný kruhový výhled do dalekého okolí. Zřícenina hradu upoutá pozůstatky hradeb, zbytky dvou obytných věží, obvodovým zdívem paláce a zbytky dalších budov. Hrad je chráněn od roku 1958 jako kulturní památka ČR a horní část kopce s hradem je vedena jako **přírodní rezervace**, jak jinak než s názvem Ralsko. Hrad často býval terčem hledačů pokladů. Hora s okolím byla v letech 1969-1990 veřejnosti nepřístupná kvůli vojenskému prostoru. V současnosti je zřícenina volně přístupná a je mezi turisty velmi oblíbená.

Rynoltice

leží mezi Lužickými horami a Ještědsko-kozákovským hřbetem a i tudy protéká Panenský potok. Byly založeny ve 14. století, za husitských válek vyplněny a znovu osídleny v roce 1550. Mezi zajímavé památky patří barokní **kostel sv. Barbory** (1745 – 1748), **roubené stavby** z 19. století, **sousoší sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého** z roku 1735. V obci se nachází také železniční stanice, která byla v roce 2013 vyhlášena nejkrásnější nádražní budovou v ČR.

Jítrava

je část obce Rynoltice, první záznamy pochází z roku 1370. Za zmínku stojí sakrální památky: **kostel sv. Pankráce**, který byl založen v roce 1710, **sochy sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého** nebo přírodní památky: přírodní rezervace kopec **Velký Vápenný** s vápencovými jeskyněmi a hnízdištěm netopýrů, skalní útvar **Havran**, nebo oblíbené **Bílé kameny** (Sloní kameny), chráněný přírodní útvar.

Bezděz

První písemná zmínka o **vsí** je z roku 1264, kdy je zde připomínán královský správce sídlící na dvorci, který se rozkládal v sousedství kostelíka, dnes románského **kostela sv. Jiljí**, který je považován za jeden z nejstarších doložených na Českolipsku. Fragmenty základů části dvorce se dosud nalézají asi 100 metrů západně do kostela. V roce 1291 povýšil král Václav II. obec na město, ale již v roce 1300 přenesl Hynek Berka z Dubé po králově svolení městská práva na nově založený Nový Bezděz, nynější Bělou pod Bezdězem. Od té doby se obec, údajně v souvislosti s nedostatkem vody, rozvíjela jen velmi pomalu. V roce 1898 byla z velké části zničena požárem. Nyní je Bezděz oblíbeným cílem turistů, především díky překrásnému romantickému stejnojmennému **hradu** Bezděz.

Hrad Bezděz

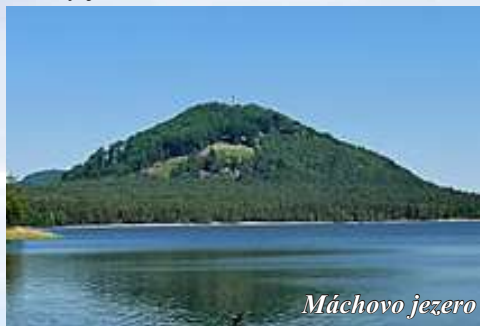
Královský hrad pochází ze třetí čtvrtiny 13. století, byl postaven z popudu krále Přemysla Otakara II., především jako prakticky nedobytná pevnost a přitom umělecky vysoce působivá stavba. Dominantní věž střeží nejen hrad, ale také přístupovou cestu, kterou lemují barokní výklenkové **kaple Křížové cesty**. Hrad Bezděz je opředen mnoha tajemstvími. Říká se, že zde mniši ukryli poklad, tuto pověst si vypočetl i Bedřich Smetana, který na její námět vytvořil operu Tajemství. Bezděz patří k nejzajímavějším hradům v Česku, jako jeden z mála se dochoval v původní podobě se vzácnou raně gotickou hradní kaplí. Magický hrad neustále ožívá průvody, divadly či koncerty. Mnoho lidí jezdí na Bezděz za inspirací, tak jako to kdysi dělal Karel Hynek Mácha. Hrad je národní kulturní památkou, jenž se tyčí na vrcholech **Malého** (576 m n. m.) a **Velkého** (603 m n. m.) **Bezdězu**, které jsou od roku 1949 přírodní rezervací. V celém prostoru lze spatřit velké množství vzácných rostlin a ptáků. Ovšem nejvíce vyhledávaným je jiný živočich, který potěší zejména entomology. Jedná se o tesaříka alpského, kterého v Česku najdete jen na málo místech. Další zajímavostí rezervace je menší čedičový lom a ledová jeskyně.

Noviny pod Ralskem

leží mezi městy Mimoň a Stráž pod Ralskem. Obec byla založena někdy po roce 1400, první písemný záznam je z roku 1504. Do území Novin zasahuje hora Ralsko s přírodní rezervací Ralsko. Dominantou obce je **kostel Nejsvětější Trojice** z let 1784 – 1786. V okolí se nachází řada **vojenských bunkrů** stejně jako na celém území Podralska. Hlavním lákadlem je ovšem **Průrva Ploučnice**, kulturní památka zvaná též Pekelný jícen, Hromová rána či Čertova díra.

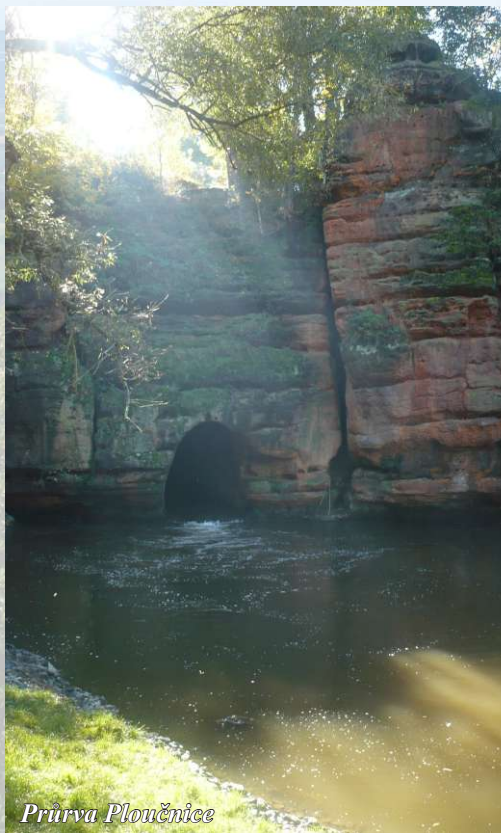
Jedná se o pískovcový tunel, dlouhý 13 m a široký asi 3,5 m. Pak následuje cesta vody asi 10 m otevřenou roklí, dostává se do 41 m dlouhé skalní chodby (šíře a výška cca 4 m). Obě chodby jsou zhotoveny krumpáčem a je zřejmé, že zastavení vody bylo dosaženo pěti jezy, které byly zapuštěny do skalních stěn. Celé toto zařízení bylo vytvořeno před staletími a sloužilo provozu hamru. Tehdy tvořila skalní stěna s přílehlou hrází rybníka přehradu. Průrva je mimořádně oblíbenou atrakcí mezi vodáky.

Máchovo jezero

Doksy a Staré Splavy

jsou nejznámější a nejvyhledávanější rekreační střediska v severních Čechách. Vznik Doks se datuje do druhé poloviny 13. století. Velký význam pro rozvoj města mělo založení Velkého rybníka. Zdejší kraj si oblíbil Karel Hynek Mácha, který jej ve své nejznámější básni Máj natolik oslavil, že od roku 1961 nese básníkovu jméno – **Máchův kraj**. Rovněž Velký rybník byl přejmenován na **Máchovo jezero**.

Průrva Ploučnice

Máchovo jezero - výpust

Stráž pod Ralskem

První zmínka o obci pochází z roku 1283, tehdy zde Markvartice vybudovali hrad, podle něž se pak mnozí pojmenovali, jako páni z **Vartenberka**. Hrad byl později přestavěn na zámek. Od 15. století mělo město hrdelní soud, který vyšetřoval a trestal zločiny proti bezpečnosti kupců na cestě z Čech do Lužice. Císař Rudolf II. městu udělil znak se slunečnicí. Současná Stráž pod Ralskem je spojena především s těžbou uranové rudy, ale město se snaží jít cestou rekreačního střediska a nabízí bohaté sportovní vyžití. K tomu slouží především **vodní nádrž Stráž**, nazývaná též Horka, která se řadí k nejstarším v ČR. Hlavním účelem nádrže je ochrana území před povodněmi a také regulovaný chov ryb.

Vodní nádrž Stráž

Zámek Zákupy

Zákupy

jsou poprvé písemně zmiňovány roku 1315 v souvislosti s rytířem Fridmanem ze Zákup. Rozvoj města nastal s příchodem bohaté rodiny Leitenbergerů, byl otevřen kamenolom, pekárna, papírna, cihelna, nebo provaznická dílna. Ve středu města vznikla **továrna Heldových** na výrobu dárkových předmětů exportující do celého světa. V letech 1930 – 1938 zde Willibald Gatter provozoval malou automobilku, vyrobil asi 40 aut. Dnes je v Zákupích jako připomínka

k dispozici **turistická známka č. 333 Gatter**. Významnou stavbou je kromě **kostela sv. Fabiána a sv. Šebestiána**, a nespočtu malých sakrálních staveb, **zámek Zákupy**, který je ve správě Národního památkového úřadu. Zámek se pyšní svými interiéry, kaplí, ceněnou zajímavostí – osobním výtahem z roku 1870, výběhem pro medvědy, zahradami, rozlehlým parkem, ale především tím, že se ve zdejší kapli 1. července roku 1900 oženil následník rakousko-uherského trůnu František Ferdinand d'Este s hraběnkou Žofií Chotkovou. V Zákupích je též mnoho zajímavých vojenských nebo přírodních památek, jako je např. **Naučná stezka Zákupy**. Za návštěvu stojí každoroční Zákupské slavnosti, spojené s historickými událostmi města.

Hrad Vartenberk

Kostel sv. Fabiána a sv. Šebestiána

Celé území Podralska je turistickým rájem, místy s neobjevenými prostory vhodnými především k relaxaci, místy přímo překypující historickými zajímavostmi. Ať už přijedete vlakem, autem či na kole, nebo připlujete lodí, určitě nebudete litovat. Celá oblast je protkána množstvím kilometrů cyklotras (č. 21, 241, 3007, 3040, 3045 či 3046 a další), vedou zde turistické značky a k dispozici jsou vodácké a turistické kempy - tábořiště (Boreček v Mimoně, v Jablonném v Podještědí, v Zákupech, ve Stráži pod Ralskem a nově v Pertolticích pod Ralskem).

Tipy na výlety:

„K průrvě Ploučnice přes vrch Ralsko” – pěší výlet v délce 21 km přes dominantu regionu
„Máchovou stezkou na hrad Bezděz” – pěší výlet v délce 17 km po stopách K. H. Máchy
„Generálská trasa” – cyklovýlet převážně bývalým vojenským prostorem v délce 42 km
„Okruh kolem Ralska” – cyklovýlet mírně zvlněnou krajinou okolo Ralska v délce 27 km

Turistická informační centra v oblasti:

Informační centrum **Jablonné v Podještědí**, náměstí Míru 23
www.jablonnevp.cz, Tel. +420 487 829 972

Turistické informační centrum **Stráž pod Ralskem**, 5. května 35
www.strazpr.cz, Tel. +420 728 181 613

Turistické informační centrum **Mimoň**, V Lukách 101
www.mestomimon.cz, Tel. +420 725 854 377

Infocentrum **Doksy**, nám. Republiky 191
www.doksy.com, Tel. + 420 487 872 067, +420 739 310 010

Více informací najdete zde:

www.pertoltice.cz, www.pertolticepodralskem.cz
www.brniste.cz
www.velkyvaltinov.cz
www.mestoralsko.cz
www.bezdez.cz
www.zakupy.cz

Tato brožura byla pořízena za přispění prostředků státního rozpočtu České republiky
z programu Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

**MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR**